

www.litusgo.eu

LitusGo El Kitabı

Modül 10

**Arsa kullanımı/kentsel
planlama/kıyı aşırı gelişimi**

Editör: Isotech Ltd, Çevresel Araştırma ve Danışmanlık

www.isotech.com.cy

LitusGo, Leonardo da Vinci Programı, Yenilik Geliştirme için Çok Taraflı Proje, 2009 tarafından Avrupa Komisyonu'nun desteği ile finanse edilmektedir.

Bu eğitim kılavuzu sadece yazarın görüşlerini yansıtır, ve Komisyon burada yer alan bilgilerin herhangi bir şekilde kullanımından sorumlu tutulamaz.

ISBN set 978-9963-720-65-1

ISBN 978-9963-720-76-7

LitusGo Eğitim Kılavuzu'na Giriş

LitusGo El Kitabı, LitusGo portalı, www.litusgo.eu nun' içerisinde yer alan LitusGo eğitim paketinin bir parçasıdır. LitusGo, Entegre Kıyı Alanları Yönetimi ve iklim değişikliklerinin etkilerine tepki konularında, yerel otoritelerin ve paydaşların eğitimlerini ve kapasite gelişimini hedeflemektedir.

Bu Kılavuz 20 özerk, müstakil ve birbiriyle ilişkili modülden oluşmaktadır. Modüller, Yunanca, İngilizce, Türkçe ve Malta dillerinde mevcuttur ve üç farklı şekilde kullanılabilir: LitusGo portalındaki özel wiki uygulaması, dvd ve basılı versiyonu. Bu basılı versiyon, her modül için bir kitapçık olmak üzere, LitusGo Kılavuzu'nun 20 müstakil kitapçığından oluşmaktadır ve kolektif kutu içerisinde bulunmaktadır.

LitusGo Eğitim Kılavuzu Modülleri'nin Listesi

- Modül 1: Avrupa Yasal Çerçevesi
- Modül 2: Paydaş / halk katılımı
- Modül 3: Sürdürülebilir turizm-taşıma kapasitesi
- Modül 4: Su kaynakları yönetimi
- Modül 5: Balıkçılık / balık çiftçiliği
- Modül 6: Deniz suyu kalitesi
- Modül 7: Ekosistemlerin yönetimi (kara ve kıyı ekosistemleri)
- Modül 8: Atık yönetimi / geri dönüşüm / kompost
- Modül 9: Hava Kirliliği
- Modül 10: Arsa kullanımı / kenstel planlama / kıyı aşırı gelişimi
- Modül 11: Peyzaj ve Marina Görünüm Yönetimi
- Modül 12: Kıyı erozyonu kontrolü
- Modül 13: Toplumsal rahatsızlık konuları 1: ses kirliliği
- Modül 14: Toplumsal rahatsızlık konuları 2: ışık and termal kirlilik, kokular
- Modül 15: Arkeolojik alanlar / tarihi yerler / kültürel miras
- Modül 16: Olağanüstü hal yönetimi: sel riskleri, kıyısal seller and fırtına dalgaları
- Modül 17: Kuraklık
- Modül 18: Çölleşme
- Modül 19: Enerji kullanımı, tüketimi and yönetimi
- Modül 20: Yeşil Binalar

Krediler

LitusGo Eğitim Kılavuzu, LitusGo Eğitim Kılavuzu alışma grubu tarafından geliştirilmiştir: 1, 2, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19 modülleri lehdar / koordinatörleri ISOTECH Ltd'in bilimsel ekibi tarafından hazırlanmıştır. Ana yazarlar: Michael I. Loizides, Kimya / evre Mühendisi and Xenia I. Loizidou, Kıyı / İnaşat Mühendisi. Constantinos Georgiades (BKAY'nde MSc) tüm genel düzenlemeden sorumludur. Eğitim Kılavuzunun basılı kopyası Anastasia Georgiou tarafından tasarlanmıştır.

Modül 3, 4, 5, 10, 11, 15, 20 Elliniki ETAIRIA'nın Sürdürülebilir Ege Programı bilimsel ekibi tarafından hazırlanmıştır - evre ve Kültür Derneği. Büyük yazarlar: Gürcistan Kikou, Coğrafyacı, MSC evre (Sürdürülebilir Ege Programı Yöneticisi), Alexandros Moutaftsis, Ekonomist, Msc evre, Leonidas Economakis, Siyasal Bilimler, MA Uluslararası Kalkınma.

Kıyı ve Denizcilik Birliği (EUCC) adına Dr Alan Pickaver, eğitim materyallerinin kalite kontrolünden sorumludur.

LitusGo ortaklıkları:

Kordinatör/ Lehdar:

ISOTECH Ltd Çevre Araştırma ve Danışmanlık
www.isotech.com.cy

Kıbrıs:

Baf Belediyesi www.pafos.org.cy

AKTI Proje ve Araştırma Merkezi, www.akti.org.cy

Yunanistan:

ELLINIKI ETAIRIA - Çevre ve Kültürel Miras Derneği

www.ellet.gr / Sürdürülebilir Ege Programı, www.egaio.gr

ONISIS web gelişimi www.onisis.gr

Malta:

Kirkop Belediyesi www.kirkop.gov.mt

Hollanda:

EUCC – Kıyı ve Denizcilik Birliği www.eucc.net

Modül 10

Arsa kullanımı/kentsel planlama/kıyı aşırı gelişimi

1| Teorik Altyapı

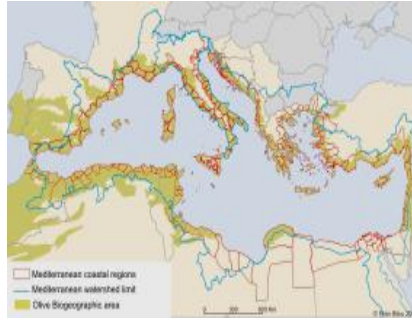
Arsa kullanımı: Arazinin kullanılış şekli çevresel değişimin başlıca etkenlerinden biridir ve dolayısıyla çevresel değişim, özellikle iklim değişikliği, toplum iklim değişimi etkilerini azaltmak ve uyum sağlamak için çaba sarf ederken alanları kullanım şeklimizi etkileyecektir (Lobley and Winter, 2009). Bu nedenle, su, toprak ve hava kirliliği ve bozulması yoluyla arsaların nasıl kullanıldığı, doğrudan insan sağlığını ve refahını etkilemektedir (SOER, 2010).

Kentsel planlama: toplulukların yerleşik, ekonomik ve sosyal ortamlarını geliştirmek için arsa kullanım planlaması ve ulaşım planlamasını entegre eder. Bölgesel planlama, hala daha büyük çevre ile ancak daha az ayrıntılı bir düzeyde çalışır. Kentsel planlama, kentsel planlama yöntemlerini yatırım eksikliği ve çürüme sorunu olan mevcut şehirlere uyarlayarak kentsel yenilenmeyi içerebilir. Kentsel planlama, ayrıca kasten kentsel arazi yüzey özelliklerini değiştirerek, kentlerde yerel iklim ve insan sağlığını geliştirmesi için yararlı bir yöntemdir. Örneğin kentsel ısı adasına bağlı yüksek şehir sıcaklıklarının potansiyel risklerini azaltmak (Coutts ve ark. , 2008).

Kıyılar: birçok şekilde tanımlanabilir. En önemli tanımlarından biri, Akdeniz (2008) Entegre Kıyı Alanları Yönetimi yeni protokolü tarafından verilir (UNEP / MAP, 2009b); bu tanımlamaya göre kıyı

'biyotik ve abiyotik bileşenden oluşan, insan toplulukları ve ilgili sosyo-ekonomik faaliyetler ile etkileşim içerisinde olan, karmaşık ekolojik ve kaynak sistemi şeklindeki, sahilin iki tarafındaki deniz ve kara parçaları arasındaki etkileşime eşlik eden jeomorfolojik alan' anlamına gelmektedir.

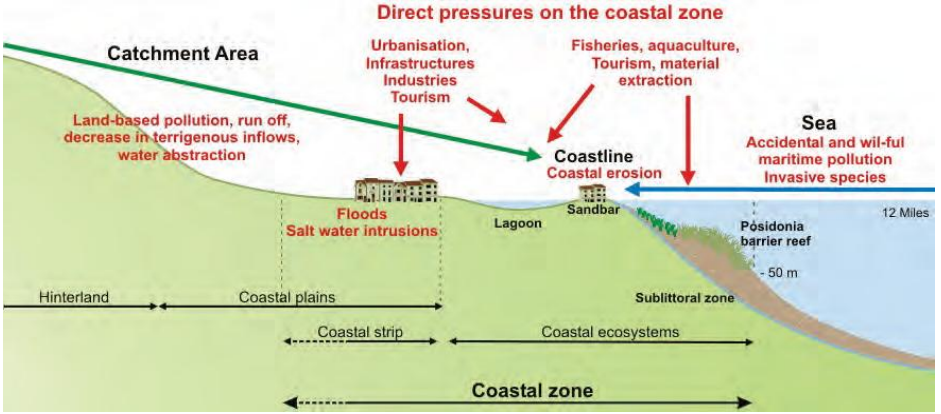
Sahil, ciddi çevresel etkileri olmadan gelişimi desteklemek için sınırlı yeteneği olan, son derece hassas bir alandır. Bugün kıyılar, birçok evlerin, inşaatların, iskelelerin inşa edilmesi ile etkilenmiştir. Biz, bu şekilde kıyı ve koyların bize tevdi ettiği balık, yaban hayatı, rekreasyon, temiz su ve çok elbette temel olarak kıyı ekonomisi gibi faydaların çoğunu kaybediyoruz.

Resim 1. Akdeniz kıyı bölgeleri [1]

Akdeniz kıyı bölgesi her zaman gelişim için çekici bir alan olmuştur. 1995 yılında kentleşme oranı % 62 iken, 2025 yılında %72 büyüyeceği tahm ediliyor. Kentleşme oranının Güney'de % 62 den %74'e çıkması beklenirken ne var ki Kuzey'de kentleşme oranı sadece,% 67'den %69 olacak. Ama en büyük sorun, nüfus ve altyapının devam eden büyümesi ile doğrusal çizgide olan kıyı alanı toplam uzunluğunun yaklaşık% 40 ile sonuçlanan kıyı kentleşmesidir.

Resim 2. Kıyı bölgesindeki baskılar [9]

Akdeniz’de kıyı aşırı gelişimi birkaç on yıldır devam etmektedir. Bu, doğal çevrenin inşaatlar veya yeniden yapılandırılması ile önlenemez şekilde yapay alan örtüsüne dönüşmesine yol açar. Akdeniz kıyı bölgelerinde nüfus 1970 yılında 95 milyon’dan 2000 yılında 143 milyon’a ulaştı; bu yıllık ortalama 1.4% büyüme oranı ile 30 yıl içerisinde 48 milyon ek kişidir. 2025'e gelindiğinde bu nüfusun 174 milyona ulaşacağını, 0.8% yıllık büyüme oranı ile 30 milyon dolar ek kişidir. Kıyı boyunca yer alan 10.000 'den fazla nüfuslu şehirlerin sayısı 1950 yılında 318’den 1995 yılında 584’e ulaşarak yarım yüzyıl içerisinde neredeyse iki katına çıktı. 2025 yılına kadar, kıyı kentlerinin nüfusu yılda % 1 oranında bir artışla 90 milyona ulaşacak; 2000 yılına göre 20 milyon ek kent sakinleri anlamına gelmekte.

Aşırı gelişimin nedenleri:

- Kötü planlama
- Nüfus büyümesi
- Hükümet ve yerel sakinleri arasındaki koordinasyon eksikliği
- Ruhsatsız veya kayıtsız inşaat
- Hızlı kentleşme
- Soruna altyapı ve su depolarının eksikliği de eklenmektedir

2| Hedefler

Bilim evrimi, otomasyon, mekanize medeniyet, kontrol dışı kentsel ve kıyı gelişimi, imar ve arazi ilhakı ve ayrıca Avrupa şehirleri ve kasabalarının hızla genişlemesi, çevresel stres ile ilgili endişeleri artırmıştır. LitusGo, yerel düzeyde Akdeniz'de bu konularda bilgi, eğitim ve kapasite geliştirmeye odaklanmıştır. Bu yöntem sayesinde LitusGo, Akdeniz yerel yönetimleri ve STK'nın sürdürülebilir arazi kullanımı/kentsel planlama ve kıyı aşırı gelişimini teşvik edecek karar ve aksiyonları almaları için yetkinliklerinin gelişmesini hedeflemektedir.

3| Sorun

Kötü planlanan arazi kullanımı / kentsel planlama ve kıyı aşırı gelişimi kıyılarımızı etkileyen birçok sorunlu konuya bağlıdır. Bunlardan bazıları aşağıdaki listelerde bulunmaktadır:

Arazi kullanımı/kentsel planlama:

- Trafik sıkışıklığı
- Aşırı kalabalık mahalleler
- Yetersiz temiz su
- Ormansızlaşma ve ekosistem kaybı
- Kentsel genişleme
- Doğal kaynakların tükenmesi
- Geri dönüşü olmayan ekilebilir arazi kaybı
- Çölleşmenin artması

- İklim değışikliği üzerindeki etkiler [kentsel gelişim ya da ormansızlaştırmada 100 kilometrekarelik küçük değışiklikler bile yerel yağış düzenini değıştirme ve diğer iklim bozukluklarını tetikleyebilir] [2].

Kıyı Aşırı Gelişimi:

- Kıyı erozyonu
- Kıyı çevresinin bozulması
- Kıyı alanlarının bozulması
- Kıyı alanlarında kirlilik
- Ötrofikasyon
- kıyı alanlarında ekolojik kayıp
- Ciddi, geri dönüşü olmayan estetik etkileri

4| Sorunla nasıl baş etmeli?

BKAY'a göre, yukarıda bahsedilen sorunlarla başa çıkmak için etkili yollar vardır:

- Bozulması veya tükenmesine neden olmadan kaynaklarının donatımının nerede yapılabileceğinin belirlenmesi;
- Geleneksel ya da yeni kullanımlar için hasarlı kaynakların rehabilitasyonu ve ya yenilenmesi;
- Kullanma veya müdahale seviyesi kaynak tabanı taşıma kapasitesini aşmayacak şekilde olması;
- Kıyı ekosistemi biyolojik çeşitlilik bütünlüğünün sağlanması;
- Kayıp oranının ikmal oranını aşmayacak şekilde temin edilmesi;
- Savunmasız kaynakların risklerinin azaltılması;
- Doğal dinamik kıyı süreçleri saygı duyulması, yararlı olanların teşvik edilmesi ve olumsuz etkileşimlerin önlenmesi;
- Rekabetçi faaliyetleri teşviki yerine tamamlayıcı aktivitelerin teşvik edilmesi (örneğin tarım ve turizm faaliyetlerinin birbirlerini çok iyi tamamlaması)
- Çevresel ve ekonomik hedeflerin toplumun tolere edilebileceği şekilde olmasının sağlanması (sosyal etki değerlendirmeleri);
- İnsan kaynaklarının geliştirilmesi ve kurumsal kapasitelerin güçlendirilmesi;
- Koruma ve sosyal eşitliğin geliştirilmesi ve katılımcı yaklaşımlarının tanıtılması;
- Geleneksel kullanım, haklar ve eşit erişimin korunması (UNEP / MAP, 2009a).

Arazi kullanımı / kentsel planlama ve kıyı aşırı gelişimi gibi Akdeniz sorunları 21 ülke için çalmaktadır. Arsa Kullanımı/Kentsel planlama ve kıyı aşırı gelişimi için bazı ilave çözümler aşağıda verilmiştir:

- Sürdürülebilir arsa kullanımı/sürdürülebilir kentsel planlama
- Odaklı planlama
- Hükümet ve yerel halk arasındaki koordinasyon
- Tanımlanan/sınırlı kentleşme
- Lisanslı ve kayıtlı inşaat
- Yasalara uyulması
- Yasadışı kıyı duvarlarının önlenmesi/engellenmesi
- Yasadışı kıyı inşaatlarının önlenmesi/engellenmesi
- Sınırlı inşaat yasalarının tanımlanması
- Yasak binaların yıkımının ve para cezalarının tanımlanması
- Kıyı alanlarında, sadece belli inşaatlara ya da başka yerlerde yapılamayacak inşaatlara izin verilmesi (örneğin Spetses adasının tarihi geleneksel tersaneleri gibi)

Yukarıda belirtilen adımlar takip edilirse, yararları fazla ve çok boyutlu olacaktır: sosyal, ekonomik, çevresel.

Sosyal yardımlar, çeşitli eğlence fırsatları, eğlence ve kültürel etkinlikler, vatandaşların refahını ve yaşam kalitesini geliştirmeyi içerir. Ayrıca, arsa kullanımı üzerinde daha az çatışma, güçlendirilmiş kurumsal çerçeve ve ortak hedefler temelinde paydaşlar arasında işbirliğini zorunlu kılacaktır. Buna ek olarak, sürdürülebilir kalkınma konularında bilgi değişimi ve kamu bilincinin yaygınlaştırılması ve halkın katılımı teşvik edilmektedir.

Ekonomik faydalar, eko etiketleme sistemleri ürünlere ilave edilirken

uzun vadede, promosyon geliri sağlayacak sürdürülebilir ekonomik faaliyetleri, çevre dostu teknolojiler ve gelecekteki pazarlar için temiz üretim için destek içerir.

Son olarak, çevre genelinde, doğal bir sistem olarak kıyısız çevrenin ve biyolojik çeşitliliğin bütünlüğü, hem de doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı sağlanacaktır.

Bibliyografi / önemli bilgi kaynakları

---

1. **Κουτσαβλή, Α. (2010).** Παράνομες ανθρώπινες δραστηριότητες στη ζώνη του Αιγιαλού (Περιπτώσεις των νομών Αττικής, Θεσσαλονίκης και Κυκλάδων). Μεταπτυχιακή εργασία. Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας, Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης: Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών.
2. **Coutts A. M., Beringer J., and Tapper J. N. 2008.** Investigating the climatic impact of urban planning strategies through the use of regional climate modeling: a case study for Melbourne Australia. School of Geography and Environmental Science, Monash University. International Journal of Climatology. **28**: 1943–1957.
3. **Lobley M., and Winter, M. 2009.** What is land for? Earthscan, 2009.
4. **SOER, 2010.** The European Environment. State and Outlook 2010.
5. **UNEP/MAP. 2009a.** Sustainable Coastal Tourism. UNEP/MAP 2009.
6. **UNEP/MAP, 2009b.** Plan Bleu: State of the Environment and Development in the Mediterranean, UNEP/MAP, Athens, 2009.
7. **PAP/RAC. 2007. ICZM Protocol in the Mediterranean (signed in 2008)**

İnternet kaynakları:

1. http://www.planbleu.org/publications/4pages_littoral_uk.pdf
2. http://www.ucsusa.org/global_warming/science_and_impacts/impacts/the-impacts-of-land-use-on.html
3. http://www.littoralsociety.org/userfiles/doccenter/CoastalCentersapp03_1005.pdf
4. http://en.wikipedia.org/wiki/Urban_planning
5. http://en.wikipedia.org/wiki/Land_use
6. <http://coastalcare.org/sections/inform/sea-level-rise/>
7. <http://www.treehugger.com/files/2009/06/no-more-concrete-jungles-on-turkey-coast.php>
8. <http://www.greenprophet.com/2010/03/coastal-erosion-gulf/>
9. http://www.planbleu.org/publications/SoED2009_EN.pdf

www.litusgo.eu

2012

ISBN set 978-9963-720-65-1

ISBN 978-9963-720-76-7